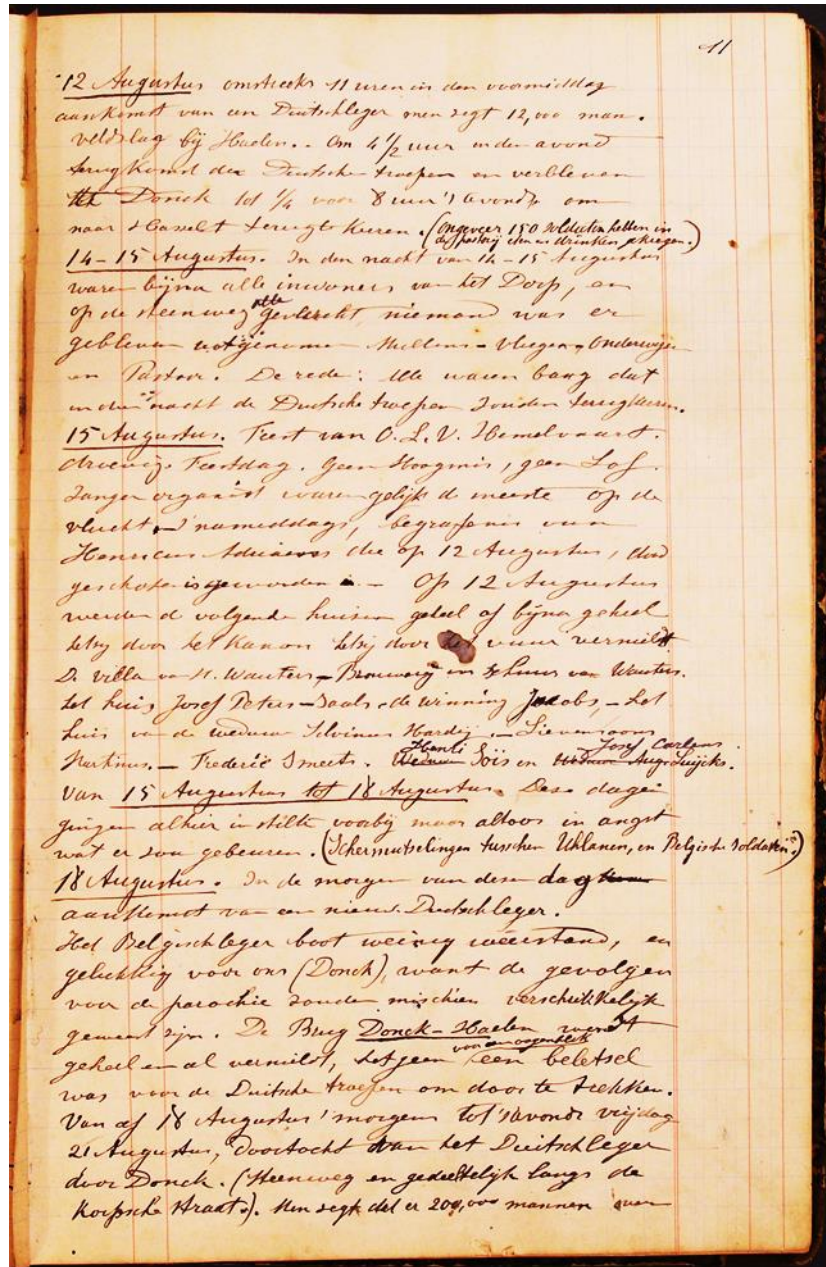

WO I Donk

Oorlogsherinneringen van pastoor Geurts

In augustus 1914 schreef pastoor Geurts in de Registrum Archivale van Donk zijn getuigenis van de beginnende oorlog op. Hierna volgt een zo getrouw mogelijke weergave van deze tekst.

Het jaar 1914 3 Augustus is door Duitschland aan België den oorlog verklaart: daar België de toestemming niet heeft willen geven aan de Duitsche troepen door België (naar Frankrijk doorgestreept) te laten trekken.

12 Augustus omstreeks 11 uren in den voormiddag aankomt van een Duitschleger men zegt 12,000 man. Veldslag bij Haalen. Om 4 1/2 uur in den avond terugkomst der Duitsche troepen en

verbleven te Donck tot ¼ voor 8 uur 's avonds om naar Hasselt terug te keeren. (Ongeveer 150 soldaten hebben in de pastorij eten en drinken gekregen)

14-15 Augustus. In den nacht van 14-15 Augustus waren bijna alle inwoners van het Dorp, en op de steenweg gevlucht, niemand was er gebleven uitgenomen Mullens - Vliegen - onderwijzer en Pastoor. de rede; alle waren bang dat in dien nacht de Duitsche troepen zouden terugkeeren.

15 Augustus. Feest van O.L.V. Hemelvaart. Droevige Feestdag. Geen Hoogmis, geen Lof. Zanger organist waren gelijk de meeste op de vlucht en namiddag begrafenis van Henricus Adriaens die op 12 Augustus dood geschoten is geworden. Op 12 Augustus werden de volgende huizen geheel of bijna geheel hetsij door het kanon hetsij door het vuur vernielt. De villa van J. Wauters - Brouwerij en schuur van Wauters.

Het huis Jozef Peters - Saals, de winning Jacobs, - het huis van de weduwe Silvinus Hardij-Lievensoons Martinus - Frederic Smeets . Henri Soïs en Josef Carlens.

Van 15 Augustus tot 18 Augustus Deze dagen gingen alhier in stilte voorbij maar aldoor in angst wat er zou gebeuren. (Schermutselingen tusschen Uhlanan¹ , en Belgische soldaten)

18 Augustus. In de morgen van deze dag aankomst van een nieuw Duitschleger.

Het Belgisch leger boot weinig weerstand, en gelukkig voor ons (Donck) want de gevolgen voor de parochie zouden misschien verschrikkelijk geweest zijn. De Brug Donck-Haelen werdt geheel en al vernield, hetgeen voor een oogenblik een beletsel was voor de Duitsche troepen om door te trekken.

Vanaf 18 Augustus 'morgens tot 'avond vrijdag 21 augustus, doortocht van het Duitsch leger door Donck. (Steenweg en gedeeltelijk langs de Korpsche straat) Men zegt dat er 200,000 mannen over den steenweg getrokken zijn.

(de pastoor heeft enkele bladzijden uit zijn boek getrokken, vermoedelijk heeft hij dit gedaan na 18 augustus want nu gaat hij terug naar 16 augustus)

Zondag 16 Augustus Geen Hoogmis geen Lof. Zanger Koster organist waren op de vlucht. De Pastoor heeft voor de aanwezige parochianen twee stille H.H. Missen gedaan. Zoo ook op zondag 23 Aug. om dezelfde reden

Vrijdag 21. Augustus Droevige dag. Vele der parochianen waren reeds op de vlucht, maar op 21 Augustus namen allen op de steenweg wonenden huisgezinnen de vlucht naar Linckhout, alwaar zij verschillende dagen de gastvrijheid ondervonden, dank vooral aan de liefdadigheid van de Z. Eerw. Heer G. G. Sweere pastoor geboortig uit Willemstad².(Holland.)

de Bewoners van de zoogenaamde Pastorijdreef namen de wijk naar Herck-de-Stad (Bergereinde) en de overige van het Centrum (Dorp) bij de inwoners van de Korpschen straat en Rummen. De inwoners der Pastorij, onderwijzer en eenige mannen bleven in hunne huizen tot dat deze in den namiddag van 21 Augustus uit hunne huizen weggevoerd werden, (uitgenomen onderwijzer en zijns familie) en als gijzelaars tot achter Haelen gebracht werden en 's avonds reeds om 7 ½ uur naar hunne woningen mogten terugkeeren.

Op dien zelfden dag, 21 Augustus werden bijna alle huizen op de steenweg door het vuur vernielt, (een 40 tal huizen) te gelijker tijd verloren vier parochianen het leven. Adiraens August, Hardy Josef, Gijpen Remy en Gijsens Felix (Door de Duitschen doodgeschoten)

¹ De "Uhlanan" waren autonome cavaleriegroepen onder bevel van generaal von Marwitz die ver achter de geallieerde legers opereerden en vooral onder de burgerbevolking paniek zaaiden.

² Pastoor Geurts is van 23 maart 1897 tot 3 december 1919 pastoor in Donk. Hij verwijst hier naar de pastoor van Linkhout die net als hij een 'Hollander' is. Pastoor Geurts sterft in Heel (Roermond) op 19 mei 1925.

De Donckerwinning , een oud overblijfsel van de woning der Paters van Sint Truiden, die alhier³ geven tot aan de Fransche omwenteling bestierden werd door de Duitschers niet gespaard. De nog overgeblevene huizen op de steenweg werden op 21 Aug door het vuur verwoest.

Zaterdag 22 Augustus een Duitse officier vergezeld van verschillende soldaten, laat de bevolking van Donck bekend maken, dat op 21 Aug. in de Gemeente van Donck op de Duitse Armee is geschoten geworden in ' geval dit nogmaals gebeurt zal er eene strenge straf volgen, en gijzelaars genomen worden enz. De pastoor van de parochie (bij afwezigheid van de Burgemeester) werd verzocht dit aan te plakken. De Pastoor voldoet aan die verlangingen maar verklaart dat er geen schot gevallen was.

Zaterdag, 22 Augustus, nieuw bezoek der Duitse soldaten. Kerk en pastorie werden doorzocht maar niets gevonden. Bij afwezigheid der burgerlijke overheid wordt ik verplicht door de Duitschers om eene waarschuwing aan te plakken waardoor de inwoners van Donck wordt aangekondigd dat bij het eerste schot dat zou vallen, Donck gestraft en Burgemeester en pastoor enz. als gijzelaars zouden aangehouden worden.

Zondag 23 Augustus. H.H. missen werden op het gewoon uur gelezen. Weinig volk, geen hoogmis en lof wegens afwezigheid van organist zangers en vrees der bevolking.

Maandag 24 Augustus De Duitse soldaten vragen karren en paarden. Burgemeester en Pastoor vergezellen hen in hunne rondgang. (Hoe een mensch kan paardekoopman worden!) In de loop van deze week alles stil. De meesten kwamen van hunne vlucht terug naar huis... helaas geen huis, zoekende om een onderdak te hebben. Gelukkig alle hebben een onderkomen gevonden, te minste zoo goed en zoo veel mogelijk.

September

Zondag na het feest van O.L.V. Geboorte nieuwe schrik en angst der bevolking. Tusschen de Vroegmis en hoogmis was het vuur uitgebroken in de schuur van den kantonier aan de steenweg gelegen. De Duitschers hadden dit in brand gestoken onder voorwendsel dat de bevolking van Donck den steenweg versperd hadden. De gevel van het afgebrande huis was des nachts door de wind neer gestort en op den steenweg gevallen. Dien dag geen Hoogmis wegens afwezigheid van den organist en zangers.

Algemeene Aanmerkingen

Veldslag heeft alhier niet plaats gehad maar in de eerste dagen van den oorlog, en bijzonder den 12 en 18 augustus, 'morgens waren er gedurig gevechten tusschen de Belgische en Duitse voorposten en waarin verschillende dooden en gekwetsten gebleven zijn.

Wat de bevolking aangaat, deze heeft zich ten opzichte der Belgische en Duitse Armee goed en behulpzaam gedragen.

Godsdienstig gebied. In de eerste dagen velen H.H. Communies, Kerkelijke diensten werden goed bijgewoond, alsook de openbare gebeden. Behalve de voorgeschreven gebeden, wordt iedere zondag in de H.H. Missen voor de levende en gesneuvelde soldaten gebeden, en iedere maand een lijkdienst voor de slachtoffers van den oorlog.

Het getal der soldaten die aan den oorlog hebben deelgenomen zijn ; acht en dertig (38)
Vrijwilliger: 1. Vital Dendas, zoon van Henri en Theresia Hagelsteens.

Gesneuvelde: 4

³ (moeilijk leesbaar: d parochie Donck houdende)

1. Emile Saels; 23 Aug. 1914 gesneuveld te Boninne bij Namen zoon van Hippolyte en Melania Gijsen
2. Vital Dendas 28 september 1918 gesneuveld te Vijfbergen bij Dixmuide zoon van Henri en Theresia Hagelsteens.
3. Emile Gemis. geb. te Donck 27 Maart 1892 gesneuveld te Veurne 3 juli 1918 begraven op het kerkhof van Steenkerke.
4. Henri Grammen, zoon van Louis en Constantia Aerts soldaat van het 5e linieregiment geb. te Donck 6 juni 1894 en gesneuveld te Ouckene⁴ den 14 oktober 1918 en begraven te Zilverberg⁵ (graf12) den 17 October
5. (Doorgehaald; Manillus Henricus, Josef Debooseré, geb. te Donck 6 Maart 1898 zoon van Johannes en Irma Collard, Thans woonachtig in Halen)

Duurte prijs der levensmiddelen gedurende den oorlog 1914-1918.

In Augustus van het jaar 1917

1 kilo koffij 50, 60, tot 80 fr

1 kilo spek 25 fr in Aug. 1917

(1 kilo rijst) 12 fr.

eieren; 1 fr 25 centimen per stuk

1 kilo boter 16 – 20 fr en meer 20 januari 1918.

een paar schoenen 80, 90 en over de 100 fr.

Deze opgenoemde prijzen zijn niet de hoogste, maar zij zijn opgegeven om aan te wijzen de duurte van dien tijd, ongelooflijk , maar helaas de zuivere waarheid.

In het jaar 1917 aankomst der uitwijkelingen uit West Vlaanderen (160), die alhier verbleven tot in het jaar 1919.

Inrichtingen tot stand gekomen gedurende den oorlog:

1^e Nationale Noodcomiteit ter bestrijding van den hongersnood

a Voedingskomiteit, deze instelling verschaft wekelijksch aan iedere persoon in de gemeente verblijvend bloem of tarwemeel, rijst, spek enz.

b afdeling onderstand deze inrichting verschaft hetzij geheel en al gratis of de helft gratis onderstand aan de behoeftige personen.

c Adeeling werkeloozen. Deze verschaft aan de mijnfabriek er grondwerkers die door den oorlog van hun werk beroofd zijn, onderstand met aan de gemeentewege enz. werk te geven.

d Afdeeling; Hulp en ondersteuning aan de weezen van den oorlog, deze inrichting vrschaft geldelijke ondersteuning aan de weduwe, en weezen waarvan een vader gestorven, gevangen of als soldaat in het leger dient.

e Afdeeling; Ondersteuning van de verminkten van den oorlog, deze instelling verschaft geldelijke ondersteuning aan de verminkte soldaten, onbekwaam geworden voor den dienst, en bijgvolg naar huis zijn weergekeerd.

f Het werk der soep voor de schoolgaande kinderen

g Reiffeisenkas

Bron : Registrum Archivale Donk 1898

Archief: André Smeets

⁴ tegenwoordig als Oekene geschreven, deelgemeente van Roeselare. In augustus 1914 werd ook Roeselare overrompeld door de Eerste Wereldoorlog. Na de Duitse inval, waarbij op 19 oktober 1914, een veertigtal burgers moedwillig om het leven werden gebracht, werd de stad één grote kampplaats voor Duitse troepen, die van hier uitgestuurd werden naar het front aan de IJzer en het noorden van Frankrijk. Roeselare was de laatste stad voor de frontlinie, en dat liet zich gevoelen : strenge maatregelen voor de achtergebleven bevolking, de opeising van allerlei goederen en voorraden, beschietingen, verplichte repatriëring in 1917, en tenslotte de bijna totale verwoesting van de stad. Toen op 11 november 1918 de Wapenstilstand werd getekend waren twee derde van de woningen vernield.

⁵ wijk van Roeselare

